

8. april kl. 9-16:35
Temadag bygning 46.1

Med Sebastian Gjerding, Signe Kaptain, Henning Salling Olesen, Jesper Tynell, Rasmus Willig og Per Øhrgaard.
Mødeledere Bernhelm Booss-Bavnbeek og Jeppe Dyre.

11. april - 10. maj
Udstilling på RUB

1970'ernes vesttyske

BERUFSVERBOT

*og vilkårene for den offentlige
debat i dagens Danmark*

70ernes vesttyske Berufsverbot som et historisk tilfælde og nutidens tiltag til systemkontrol i Danmark

Fredag d. 8. april 2016, 9:00-16:35, RUC, auditorium bygn. 46.1

Program/tidsplan

Mødeleder:

Lektor em. Dr. rer. nat. **Bernhelm Booß-Bavnbe**k og prof. **Jeppe Dyre**,
begge (RUC, INM/IMFUFA)

9:00-9:20, Åbning ved

Signe Kaptain, SR-repræsentant i Akademisk Råd, Velkomst

Prof. **Henning Salling Olesen** (RUC, IMT), Individuelle erhvervsrettigheder og politisk meningsdannelse

9:20-11:00, Seance I - Hvad var og er *Berufsverbot*?

9:20-10:00, Prof. em. **Per Øhrgaard** (CBS, København), *Berufsverbot – et lille historisk rids*

Abstract. Egentlig hed det, der blev besluttet på et møde mellem de vesttyske ministerpræsidenter og forbundskansler Brandt i 1972, "Radikalerlass" eller "Extremistenbeschluss", og formelt handlede det ikke om at forbyde nogen at udøve deres erhverv, men alene om ansættelse i det offentlige. Men ordet "Berufsverbot" blev ikke uden grund den gængse betegnelse, som i mange år klæbede til Vesttyskland. Myndighederne var blevet skræmt af Rudi Dutschkes tale om "den lange march gennem institutionerne", skønt de burde være blevet beroliget over, at han netop ikke opfordrede til voldeligt oprør. Hensigten med forholdsreglerne var givetvis især at intimidere opsætsige unge mennesker, hvad der i nogen grad – men også kun i nogen grad - lykkedes.

10:00-10:15, Lektor em. Dr. rer. nat. **Bernhelm Booß-Bavnbe**k (RUC, IMFUFA), *Hvordan 70ernes vesttyske Berufsverbot bragte mig til Danmark*

Abstract. I 1968 blev jeg fyret fra mit arbejde som matematiker ved et institut for økonometri og trafikplanlægning i Bonn efter lovlig politisk aktivitet. Det var ikke Berufsverbot og jeg fik arbejde igen som universitetsansat matematiker et andet sted. I 1969 blev jeg truet med op til 10 års tugthus for at have ledet en politisk demonstration. Det var heller ikke Berufsverbot. Men en tjenstlig samtale i 1975 pga. medlemskab og kandidatur for et legalt vesttysk parti var så alvorlig, at jeg måtte forlade Vesttyskland, hvis jeg ville fortsætte min akademiske karriere.

10:15-10:45, Spørgsmål og diskussion

10:45-11:00, Pause med forfriskninger

11:00-16:30, Seance II – Nutidens tiltag til systemkontrol i Danmark

11:00-11:40, Lektor Rasmus Willig (RUC/ISE), *Afvæbnet kritik*

Abstract. Rasmus Willig tager udgangspunkt i sin kommende bog *Afvæbnet kritik* og forsøger at skelne mellem flexicurity, flexploitation og et nyt begreb om flexisme.

11:40-12:30, Spørgsmål og diskussion

12:30-13:15, Frokostpause

13:15-14:15, Sebastian Gjerding (Journalist, Information, der havde adgang til de lækkede NSA-dokumenter med forbindelse til Danmark), *Om NSA's aflytnings-metoder og den manglende gennemsigtighed om Danmarks medvirken*

Abstract. Snowdens NSA-dokumenter gav et historisk stort indblik i den del af efterretningsapparatet, der befinder sig længst væk fra demokratisk kontrol. I Danmark og de fleste andre lande var der ingen politisk vilje til at se på efterretningstjenesternes beføjelser på baggrund af afsløringerne og i stedet virker konflikten om retten til privatliv til først og fremmest at blive en strid på teknik – frem for politik og jura.

14:15-15:00, Spørgsmål og diskussion, bagefter kaffepause

15:00-16:00, Jesper Tynell (Journalist, cand.mag. i historie og cand.comm. fra RUC, forfatter bl.a. til Mørkelygten - Embedsmænd fortæller om politisk tilskæring af tal, jura og fakta), *Politisk markedsføring og manglende offentlig indsigt. Analyse af vedtagelsen af offentlighedsloven og af spillereglerne for embedsmænd indenfor det danske ministerstyre*

Abstract. Det, den nye offentlighedslov gør, er "jo dybest set at slå en ring uden om centraladministrationen og lukke af for offentlighed i (...) meget væsentlige dele af al politisk præget virksomhed". Det konstaterer Ombudsmanden nu, efter loven er trådt i kraft. Før den blev vedtaget, markedsførte den daværende justitsminister og hans embedsmænd derimod loven ved at forsikre om, at den "øger åbenheden i den offentlige forvaltning." På den måde skærer embedsmænd løbende tal, jura og faktuelle oplysninger til, så de bedst muligt sælger regeringens politik. Som spillereglerne er i dag, er det tilmed deres pligt. De skal tjene ministeren og kan straffes for ikke at gøre det. Men hvad betyder spillereglerne i praksis for den parlamentariske styringskæde og for demokrati? Er reglerne mest befordrende for folkestyre eller for topstyre? Det er nogle af de spørgsmål, Jesper Tynell vil belyse med afsæt i bl.a. vedtagelsen af den nye offentlighedslov.

16:00-16:30, Spørgsmål og diskussion

16:30-16:35, Opsamling på dagen - Trække tråde af *ligheder og forskelle* mellem den situation der forelå i BRD og som syntes at gøre Berufsverbot relevant og den som foreligger i DK i dag

1970ernes vesttyske Berufsverbot: 'Glemt' historie. **Om politisk sindelagskontrol i Forbundsrepublikken Tyskland**

Berufsverbot i Tyskland blev begrundet med sikkerhedshensyn for staten, institutioner og private erhverv over for personer der kunne eller ville skade dem eller forandre dem radikalt. Kritikere af Berufsverbot pegede derimod på, at det krænkede borgerlige frihedsrettigheder og begrænsede den frie debat af mulige samfundsforandringer. Men hvor går grænsen mellem de to hensyn? Er grænsedragning kun en sag for domstolene, eller for en bredere samfundsdebat? Og i øvrigt: ligner problemstillingen dengang noget velkendt i nutiden?

I slutningen af 1960erne spekulerede vesttyske politikere, jurister, politi og hemmelige tjenester på, hvordan masseprotesterne på universiteterne og i virksomhederne kunne inddæmnes. Statslige organer frygtede især, at en ny venstreorienteret generation af studerende kunne sive ind i statslige apparater og forandre dem indefra. Forbundsrepublikken og delstaterne dannede i 1971 en task force for at udrede mulighederne for at holde venstreorienterede kritikere væk fra offentlig tjeneste. De påtænkte tiltag skulle intimidere folk. På grundlag af dette kommissionsarbejde vedtog delstaternes ministerpræsidenter på deres konference den 28. januar 1972 den såkaldte 'Radikale-Forordning' (Radikalenerlass). Følgerne: Cirka 3,5 millioner personer blev undersøgt med henblik på deres politiske sindelag. De hemmelige tjenester meldte mellem 25.000 og 35.000 "mistænkelige" ansøgere til de ansættende myndigheder. Mere end 10.000 sager vedrørende Berufsverbot blev anlagt, omtrent 2.250 ansøgere ikke ansat og 256 embedsmænd/kvinder blev afskediget. De reelle tal ligger formentlig en del højere.

I udstillingens 20 engelsksprogede plancher fremstilles datidens samfundsmæssige klima. Der henvises samtidig til historiske forbilleder og konsekvenserne af en sådan intimideringens politik.

Udstillingen vises på Roskilde Universitetsbibliotek fra d. 11. april til d. 10. maj samt 8. april ved temadagen i bygning 46.1

Arrangør: Studenterrådet, RUCs Kultur- og Arrangementudvalg,
samt en aktionsgruppe af forskere fra samtlige fire institutter på RUC.

Titelmontage mellem et oliemaleri af Jürgen Waller
og et COP15-foto af Lauri Myllyvirta.